

Van Kuilenburg-Lodder

verwachting is dat deze wet bij de uitvoering de nodige knelpunten met zich zal brengen. Over vijf jaar dienen wij dan ook een goed zicht te hebben op de werking van deze wet en de noodzakelijke aanpassingen daarvan.

U begrijpt dat deze wet, in deze vorm, niet de schoonheidsprijs van de PvdA krijgt. Zij is inconsequent ten aanzien van de doelstelling en niet toegesneden op de praktijk. Afwijzen van deze wet zou echter betekenen dat de werking van de Ruilverkavelingswet van 1954 verlengd zou worden. Dat vooruitzicht baart ons meer zorgen dan aanvaarding van deze wet, waarvan de werkingssfeer vooral door de herinrichtingsmogelijkheden breder is. Wij verwachten echter wel spoedig wijzigingsvoorstellen voor deze wet. Mijn fractie zal dan ook voor deze wet stemmen, omdat zij deze als de minst slechte keuze accepteert.

□

De heer **Schouten** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Bij het grote publiek gaat het woord 'ruilverkaveling' samen met gedachten over kaalslag, schaalvergroting, rechte sloten en wegen, en vernieling van cultuurwaarden. Het is te betreuren dat deze gedachten ingang gevonden hebben, want ze zijn onjuist. Immers, in ieder ruilverkavelingsplan – zeker in elk plan van de laatste tien tot vijftien jaar – hebben de bescherming van natuurwaarden en het behoud van het landschap steeds meer aandacht gekregen. Zij hebben ook als een keiharde randvoorwaarde bij de planvorming gewerkt.

Het vereiste uit de Ruilverkavelingswet 1954 dat er een landschapsplan moet zijn en dat de minister die belast is met de natuurbescherming, zijn instemming moet betuigen met ieder plan dat in uitvoering komt, heeft ook in het verleden geleid tot een voortdurende afweging van belangen. Hierdoor is de ruilverkaveling geleidelijk geworden tot een instrument voor integrale inrichting van het platteland.

In feite is de studie naar een landinrichtingswet, waartoe in 1972 werd besloten, min of meer gelijk opgegaan met de ontwikkeling in de uitvoering van het cultuurtechnische werk, waardoor de 'ouderwetse' ruilverkaveling al uitmondde in landinrichting. Enerzijds is het wetsontwerp dat wij nu behandelen, dus een bevestiging van datgene wat

zich in de praktijk al voordoet, maar anderzijds geeft dit wetsontwerp nieuwe mogelijkheden voor een veelvoudige belangenbehartiging en belangeneveiligstelling.

De CDA-fractie hecht eraan, op dit moment vast te stellen dat veel van het goede van de Ruilverkavelingswet 1954 in het nu aan de orde zijnde wetsontwerp behouden is. Zij hecht er ook aan, vast te stellen dat het verheugend is dat nieuwe elementen zijn opgenomen, zodat ook voor moeilijk te reconstrueren gebieden aanpassing en modernisering mogelijk wordt, terwijl nog meer aandacht aan het milieu en de natuurwaarden kan worden gegeven.

Kort geleden heeft de staatssecretaris gezegd dat landinrichting eigentijds moet zijn. Welnu, door deze Landinrichtingswet kan landinrichting eigentijds zijn.

Sinds het vorige jaar wordt er door sommigen getwijfeld aan de belangrijke betekenis die landinrichting kan hebben voor de verbetering van de agrarische bedrijfsvoering, en wel ten gevolge van de superheffing in de melkveehouderij en de komende bepalingen in de Wet bodembescherming en de Meststoffenwet met betrekking tot de aanwending van vooral dierlijke mest. Wij delen deze twijfels niet, integendeel.

Door genoemde beperkingen zullen de bedrijfsresultaten van de meeste agrarische ondernemers naar beneden gedrukt worden. In zo'n situatie verdient het juist alle aandacht, de kosten van de bedrijfsvoering te verlagen. Door het verbeteren van de waterbeheersing, door een betere ontsluiting van de bedrijven en door een betere verkaveling – hetgeen vooral inhoudt het vergroten van het huisperceel, waardoor in de melkveehouderij een goed gebruik kan worden gemaakt van mechanisatie en automatisering – kan tot vergroting van de doelmatigheid van de arbeid en tot verlaging van de produktiekosten worden gekomen. In dit kader dient opgemerkt te worden dat in het algemeen in gebieden die de meeste behoefte aan landinrichting hebben, de agrarische inkomens aan de lage tot zeer lage kant zijn.

Behalve aan de bedrijfseconomische voordelen van landinrichting dient ook grote aandacht aan de sociale facetten te worden geschonken.

Door verbetering van de externe bedrijfsomstandigheden kan tot vergemakkelijking en verkorting van

de arbeid worden gekomen. Dit aspect verdient des te meer aandacht nu de verkorting van de arbeidsduur overal elders geleidelijk tot stand komt. Het gaat niet aan, in een samenleving met veel vrije tijd een belangrijk deel van de agrariërs en hun gezinnen te laten voortploeteren op een wijze die uit grootmoeders tijd stamt. Teneinde zulke ouderwetse toestanden zo spoedig mogelijk uit de weg te ruimen zou het toe te juichen zijn dat grotere oppervlakten in voorbereiding voor landinrichting worden genomen dan thans jaarlijks met 36.000 ha het geval is.

Het is in het geheel niet vreemd dat het georganiseerde bedrijfsleven om meer dan deze 36.000 ha integrale landinrichting vraagt. Naar de mening van de fractie van het CDA dient, zodra de budgettaire situatie dit enigszins toelaat, aan uitbreiding van de oppervlakte prioriteit te worden gegeven. Ik vraag graag aan de staatssecretaris hoe hij hierover denkt.

Hierbij dient overigens te worden bedacht dat ook de werkgelegenheid is gebaat bij landinrichtingsactiviteiten. In 1984 en 1985 werd 75 miljoen gulden extra voor deze activiteiten uitgetrokken. Voor de komende jaren moet dit minimaal ook het geval zijn, dus in feite meer. Deelt de staatssecretaris deze mening?

Ik kom bij de inhoud van het wetsontwerp. Het valt op dat provinciale staten meer invloed op de planvorming krijgen. Dit blijkt onder andere uit het uitgangspunt voor de planvorming in artikel 4, waarin staat te lezen: 'verbetering van inrichting overeenkomstig de ruimtelijke functies van het gebied'. Het provinciale planologische beleid is dus uitgangspunt. Het streekplan krijgt hierdoor een zwaarder gewicht en heeft dit overigens nu reeds. Wordt hiermee echter bij de vaststelling van de streekplannen voldoende rekening gehouden?

De grotere invloed van provinciale staten blijkt ook uit het feit dat de provincies het alleenrecht krijgen om voorstellen voor het voorbereidings-schema in te dienen. Hierdoor bepalen de provincies welk gebied voorrang krijgt boven andere gebieden binnen de provincie, of het in een gebied ruilverkaveling of herinrichting wordt en of er een vereenvoudigde of gefaseerde planvorming tot stand komt. Uiteraard wordt de bevoegdheid van de provincies beperkt door het budget

Schouten

voor de landinrichting en door het Structuurschema Landinrichting, dat onder andere via de beleidskaart aangeeft welke gebieden wel en welke niet voor landinrichting in aanmerking komen. Ik hoop dat de overheid het structuurschema zal bijstellen op basis van de motie van wijlen de heer Waalkens en dat zij dit zal uitvoeren. Het gaat hierbij om 2000 ha integrale verkaveling en 5000 ha eenvoudige verkaveling per jaar buiten de op de genoemde beleidskaart ingevulde gebieden.

Zoals in de memorie van antwoord op blz. 3 is verwoord, vermelden provinciale staten bij hun voorstel aan de minister om een gebied op het voorbereidingsschema te plaatsen, onder meer de vorm van landinrichting: ruilverkaveling of herinrichting. Als zij een andere vorm willen voorstellen dan die waarom de betrokkenen hebben gevraagd, worden de indieners van het verzoek door gedeputeerde staten gehoord. Hiermee worden zij betrokken bij de manier waarop de keuze tot stand komt, aldus de staatssecretaris in de memorie van antwoord.

Het lijkt mij dat de verzoekers zich niet erg betrokken en niet tevreden zullen voelen, vooral wanneer aan hun mening niet wordt beantwoord. De minister van Landbouw en Visserij bepaalt immers de vorm van de landinrichting. Er dient hierover dan overeenstemming te bestaan met de betrokken provinciale staten.

Met de verzoekers behoeft deze overeenstemming er kennelijk niet te zijn. Het lijkt ons toe dat de verzoekers zich vreselijk teleurgesteld voelen, als zij om ruilverkaveling hebben gevraagd en later te horen krijgen dat er voor hun gebied herinrichting komt, waarover zij zich niet kunnen uitspreken door middel van een stemming. Hoe beoordeelt de staatssecretaris deze situatie? Kunnen de verzoekers, als zij van gedeputeerde staten te horen krijgen dat een andere keuze wordt gedaan dan de hunne, alsnog hun verzoek terugnemen? Wat zijn de gevolgen hiervan? Gaat de procedure misschien dan niet verder door?

Over de beantwoording in de memorie van antwoord inzake het niet sturen van een bericht over de instelling van een landinrichtingscommissie aan verenigingen van grondeigenaren en grondgebruikers zijn wij niet tevreden. Er wordt gezegd, dat verwacht mag worden dat deze organisaties door gedeputeerde

staten over de instelling zullen worden geïnformeerd.

Mijnheer de Voorzitter! Het zou ons voldoende geven als de staatssecretaris toezegt dat de colleges van gedeputeerde staten van hem een missive krijgen, waarin erop wordt aangedrongen dat deze informatie zonder meer wordt gegeven. Het lijkt ons een onderdeel van een normale uitoefening van openbaarheid van bestuur.

De CDA-fractie heeft enkele punten van kritiek, maar zij betuigt haar instemming met dit wetsontwerp. Het verheugt ons, dat mede hierdoor deze Landinrichtingswet kan ingaan in het jaar waarin de Landinrichtingsdienst zijn gouden jubileum viert. Onze fractie geeft haar instemming, omdat het wetsontwerp zoveel verschillende doeleinden op evenwichtige wijze goede kansen geeft, waardoor verbetering van welvaart en welzijn op het platteland – die in dit gebied als regel samenlopen – wordt gediend.

Mijnheer de Voorzitter! Door velen in de ambtelijke sfeer is veel tijd en energie aan dit omvangrijke en ingewikkelde wetsontwerp besteed. De CDA-fractie is hen daarvoor zeer erkentelijk.

□

De heer **Luteijn** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Landinrichting is een der belangrijkste beleidsinstrumenten van het landbouwbeleid na de Tweede Wereldoorlog gebleken. Met dit wettelijke instrumentarium is in de loop van de laatste veertig jaar in Nederland veel verbeterd in de externe produktie-omstandigheden van de landbouwbedrijven, zowel ten aanzien van de verkaveling en de ontsluiting als ten aanzien van de waterbeheersing.

Nu in de laatste twee decennia de landinrichting van een geheel op de landbouw gerichte technische uitvoering zich heeft ontwikkeld tot een uitvoering waarbij veel meer belangen van onder andere de ontwikkeling van het landelijk gebied zijn betrokken, acht mijn fractie de vervanging van de Ruilverkavelingswet 1954 door de voorliggende Landinrichtingswet een goede zaak. Het is van groot belang, dat alle vier de vormen van landinrichting, die via deze wet mogelijk worden, voldoende tot hun recht kunnen komen. Dat geldt voor de aanpassingsinrichting in aansluiting op infrastructurele voorzieningen en ook voor de

ruilverkaveling bij overeenkomst als uitstekend instrument om op kleinschalig niveau voor de grondgebruikers vaak belangrijke verbeteringen in de verkaveling aan te brengen.

Uiteraard richt de meeste aandacht zich op beide hoofdvormen, te weten de ruilverkaveling en de herinrichting. Mijn fractie acht in het kader van de totstandkoming van deze Landinrichtingswet een goede aansluiting aan de nieuwe wetgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening van grote betekenis. Kan de staatssecretaris nog eens in grote lijnen aangeven hoe het wat dit betreft in de praktijk is gesteld en dan vooral wat betreft de aansluiting met streekplannen en de landinrichtingsplannen? Hoe ziet hij een en ander zich in de komende tijd ontwikkelen?

Mijnheer de Voorzitter! De instanties en particulieren die zich bezighouden met de inrichting van het landelijke gebied hebben de laatste tijd een stroom van wetswijzigingen, van nieuwe wetgeving en van structuurschema's op zich af zien komen. Daarom hecht mijn fractie er zeer aan dat deze Landinrichtingswet bij toetsing aan de criteria welke door de commissie-Geelhoed in het eindbericht over de deregulering van overheidsregelen zijn gesteld, er goed uitkomt. Kort samengevat zijn de volgende toetsingscriteria daarbij relevant:

- Moet de overheid optreden en zo ja, welke overheid?
- Is de doelstelling van de wet nauwkeurig geformuleerd en afgestemd op de doelstelling van verwante regelingen?
- Is de regeling doeltreffend, ook wat betreft de neveneffecten?
- Zijn de interne en externe beleidslasten bepaalbaar?
- Is gestreefd naar soberheid in procedurele voorschriften en zijn bestuurlijke bevoegdheden duidelijk afgebakend?
- Zijn de rechtsbeschermingslasten beperkt?

Een globale beoordeling der Landinrichtingswet aan deze criteria leidt tot de volgende korte opmerkingen:

- de geschiedenis van de ruilverkaveling en de goede ervaringen met dit instrument wijzen uit dat overheidsoptreden wenselijk is;
- de meervoudige doelstelling van de wet is expliciet in de artikelen 4 en 5 aangegeven en wordt bovendien nog uitgewerkt in het structuurschema landinrichting;
- de ervaringen met ruilverkavelingen geven de doeltreffendheid weer.